

kritik YÜCEL KAYIRAN

Kötülük evrensel bir problemdir!

Olgular değişince fikirlerimizin de değişmesi gerektiğine odaklanan Tony Judt, tarihi, geçmiş üzerinden günümüze kadar getiriyor... Judt denemeleri 'Olgular Değişince'de Yahudi Soykırımı'ndan 'kötülük sorunu' olarak bahsediyor...

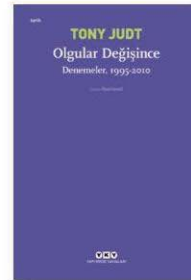
Susan Neiman, Auschwitz ile Lizbon depremini kötülük sorunu açısından karşılaştırırken, entelektüellerin, Lizbon depremi hakkında bıkkınlık yaratacak denli söz almış olmalarına rağmen Auschwitz hakkında suskun kalmalarına dikkat çeker. Lizbon depremi, Rousseau'dan Kant'a, "Tanrı, nasıl olur da masumların acı çekmesine neden olan bir doğal düzene izin verebilir?" problemi çerçevesinde doğal kötülüğün teolojiyle ıralanışını gündeme getiriyordu. Auschwitz ise "İnsanlar, nasıl olur da hem makul hem de akılcı normlara bu denli aykırı davranabilirler?" problemi bağlamında, doğal kötülükle ahlaki kötülüğün doğal kötülükten kopuşuna dikkat çeken modernitenin ayrımını gündeme getirecekti. Neiman'a göre, "modern kötülük tasavvurları, dünyanın halinden dolayı Tanrı'yı suçlamaktan vazgeçme ve sorumluluğu üzerimize alma girişimini" dile getirir. Doğal kötülük ile ahlaki kötülük arasındaki ayrım, tarihsel bir ayrımdır. Neiman'ın dikkat çektiği "suskunluk" da, bu tarihsel bağlamdan bağımsız değildir.

Bu girizgâhı, Tony Judt'un kitabı 'Olgular Değişince/Denemeler, 1995-2010'dan dolayı yaptım. Yahudi Soykırımı'nın görmezden gelinmesi sorunu, Judt'un da problemi olmuştur. Bunun tarihsel nedenlerini şöyle açıklıyor Judt: "Bugün için İkinci Dünya Savaşı, Yahudi Soykırımı demektir, ancak İkinci Dünya Savaşı'nda pek çok insan Yahudilerin kaderinden habersizdi, öğrendiklerinde de pek umursamamışlardı." Çünkü "çoğu yerde yaşanmışlıkları unutmaya, dehşet anlarının üzerine perde çekme isteği çok güçlüydü". Üçüncüsü, "1948'e gelindiğinde Orta ve Doğu Avrupa'nın

büyük bölümü Sovyetler'in denetimine girmiştir." Sovyet resmi tarihine göre, İkinci Dünya Savaşı antifaşist bir savaştı. "Moskova'ya göre Hitler, her şeyden önce faşist ve nasyonalist biriydi. Irkçı yanına o kadar önem verilmezdi." **Batı Avrupa'da ise savaş sonrası hükümetleri, "işbirliğini ve diğer onursuzluklarını unutarak, kahraman direniş hareketlerini, ulusal ayaklanmaları öne çıkarmayı yeğler durumdadır". "Demek ki" der Judt, "hiç kimse, Yahudilere çektirilen acıları hatırlamak istemiyordu".**

Judt, tarihsel nedenleri irdelerken, bu nedenlerin siyasi karakterine dikkat çekmektedir ve meselenin siyasal bağlamın dışında ele alınması gerektiğini söyler. **Ona göre, Yahudi Soykırımı, temelde bir kötülük sorunudur ve kötülük evrensel bir problemdir.** Holokost'un dünya çapındaki yankıları kaybolabilir. "Siyasal kazanç uğruna geçmişin altı üstüne getirilmemelidir." Ama kötülüğün entelektüel yaşamda temel mesele olarak kalmasını sağlamamız gerekir.

'Olgular Değişince', Judt'un ölümünden sonra, tarihçi eşi Jennifer Homans tarafından derlenmiş. Her deneme, geniş bir perspektif içeriyor. Olgular değişince fikirlerimizin de değişmesi gerektiğine odaklanan Judt, tarihi, geçmiş üzerinden günümüze kadar getirmiş.

OLGULAR DEĞİŞİNCE DENEMELER
1995-2010
Tony Judt
Çeviren: Dilek Şendil
Yapı Kredi Yayınları, 2017
328 sayfa, 28 TL.